

תיכון טכנולוגי
בנימין רוטמן
נעמת חולון

מדיניות המשטר הנאצי כלפי היהודים/ות

יהדות גרמניה

• בגרמניה חיו כ- 600 אלף יהודים/ות אשר על פי חוקת ויימאר היו בעלי זכויות אזרח מלאות, התערו בחיי החברה והמדינה והגדירו עצמם כגרמנים/ות. עד תחילת מלחמת העולם השנייה עזבו את גרמניה כ- 200,000 יהודים/ות.

• יהודים/ות רבים השתייכו לפקידות במוסדות המדינה, היו מעורבים/ות בחיי הכלכלה, המדע והתרבות ורבים אחרים עסקו במקצועות חופשיים. לדוגמה: רוזה לוקסמבורג, מהפכנית ופילוסופית, הפיזיקאי אלברט איינשטיין שזכה בפרס נובל בשנת 1921 על מחקריו המדעיים וחנה ארנדט, עיתונאית ופילוסופית פוליטית.

• אם השתלבות היהודים/ות, הלכה וגברה האנטישמיות, ולאחר תבוסתה של גרמניה במלחמת העולם הראשונה השתרשה הסיסמה האנטישמית כנגד היהודים/ות של "תקיעת סכין בגב האומה". המפקדה העליונה של הצבא הפיצה את השמועה שהיהודים/ות בגדו במולדתם/ן והסגירו את העם בידי האויב, למרות שהם/ן לחמו במלחמה בשורות הצבא הגרמני ורבים/ות מהם/ן נפלו בקרבות.

יעדי המדיניות הנאצית האנטי יהודית

אף על פי שהמפלגה הנאצית עלתה לשלטון על סמך אידיאולוגיה ברורה, לא הייתה לה תוכנית ברורה בנוגע ליהודים/ות. ככל שהשלטון הנאצי התחזק, הרשתה לעצמה המפלגה יותר חופש פעולה במדיניות הטרור שלה נגד היהודים/ות.

יעדי המדיניות הנאצית נגד היהודים/ות בשנות השלושים היו:

- להפריד את היהודים/ות מהחברה הגרמנית.
- לדחוק ולנשל את היהודים/ות מבחינה כלכלית.

- לעודד יציאתם/ן של יהודים/ות מגרמניה, במטרה "לנקות" את גרמניה מיהודים/ות.
- מימוש יעדי המדיניות הנאצית האנטי יהודית בשנות השלושים התבצע בדרכים מגוונות: תעמולה (חרם כלכלי), חקיקה אנטי יהודית (חוקי נירנברג), טרור (ליל הבדולח).

הצעדים נגד

היהודים/ות

חרם כלכלי נגד יהודי גרמניה

ב-1 באפריל 1933, החל החרם הכלכלי הארצי כנגד היהודים/ות בגרמניה שנעשה בתיאום עם הממשלה.

החרם בא כתגובה על המחאה שעוררו כביכול היהודים/ות בעולם נגד מדיניות הנאצים.

מודעות ענק שהופיעו ברחובות קראו לאזרחי ואזרחיות גרמניה להימנע מקניות בבתי עסק בבעלות יהודית, תוך שמירה על השקט והסדר. הוראה ניתנה לפעילי המפלגה הנאצית שלא לפגוע באופן פיזי ביהודים וביהודיות, אך למרות זאת היו מעשי אלימות כנגד היהודים/ות ממזרח אירופה שכונו "אוסט יודן" והתרכזו ברובעים מיוחדים בערים הגדולות ובלטו מאוד בלבושם המסורתי ובפניהם עטורי הזקן והפאות.

בארצות העולם פורסמו תגובות נגד החרם ואפילו הנשיא הינדנבורג ניסה להניע את היטלר מהטלת החרם. אך, התעמולה הנאצית הסבירה כי מטרת הטלת החרם על היהודים/ות היא לשחרר את כלכלת גרמניה מהשפעתם/ן המזיקה ולהפסיק את התעמולה האנטי גרמנית של יהדות העולם.

חרם כלכלי נגד יהודי גרמניה - המשך

למרות שביום התחלת החרם התייצבו אנשי אס-אס ליד חנויות היהודים/ות ומנעו מהקונים/ות להיכנס, החרם לא החזיק מעמד מהסיבות הבאות:

- רוב בעלי/ות החנויות היהודים/ות העדיפו שלא לפתוח את החנויות ביום זה.
- האזרחיות והאזרחים הגרמנים גילו אדישות לחרם.
- היטלר חשש שחרם ממושך עלול לפגוע בתדמיתה של גרמניה.
- חרם ממושך עלול היה לפגוע בכלכלתה של גרמניה שהייתה זקוקה לקשר עם גופים מסחריים במדינות אחרות להם היו שותפים יהודים/ות.
- האידיאולוגיה האנטישמית של הנאצים עדיין לא נקלטה היטב ברחוב הגרמני.

הרחקת היהודים/ות ממשרות ציבוריות וממשלתיות

• באפריל 1933 התפרסם "החוק להשבת הפקידות המקצועית על

כנה" שמטרתו הייתה להרחיק את היהודים/ות מכל המשרות

הממשלתיות והציבוריות ומעמדות המפתח הממלכתיות.

• החוק הביא לסילוקם של היהודים/ות שמונו לתפקידים בתקופת

רפובליקת ויימאר. רופאים/ות, עורכי/ות דין, מנהלי/ות בנקים,

עיתונאים/ות, עובדי/ות תקשורת, מורים/ות, סופרים/ות, מרצים/ות

באוניברסיטאות ומדענים/ות יהודים/ות פוטרו ממשרותיהם/ן.

חקיקה נוספת כנגד היהודים/ות

• תקנות שפורסמו אסרו על היהודים/ות להשתייך לארגוני ספורט, לשבת

בגנים ציבוריים או להיכנס לברירות שחייה.

• ב-25 לאפריל 1933 פורסם "**החוק למניעת גודש בבתי הספר**

והאוניברסיטאות" שהגביל את מספר התלמידים/ות והסטודנטים/ות

היהודים/ות בבתי הספר ובמוסדות להשכלה גבוהה.

• ב-21 באפריל 1933 נחקק **החוק האוסר שחיטה כשרה ונועד לפגוע**

בחיי הדת היהודיים.

ליל שריפת הספרים

- ב- 10 במאי 1933 ביצעו הנאצים את אחד המעשים הקשים שנועד להמחיש בפומבי את סילוקם של היהודים/ות והוא שריפת הספרים של היהודים/ות שהועלו באש בכיכר מול אוניברסיטת ברלין.
- בין הספרים שהועלו באש היו גם יצירותיהם של הסופרים: סטפן צוויג שהיה סופר ומחזאי אוסטרי, היינריך היינה משורר וסופר יהודי שהתנצר ושל המדענים זיגמונד פרויד, אבי הפסיכואנליזה, אלברט אינשטיין, זוכה פרס נובל לפיזיקה ושל קרל מרקס אבי הקומוניזם. גם ספריהם של סופרים גרמנים כמו: תומס מאן וברטולד ברכט הועלו באש מכיוון שהתנגדו לנאציזם.
- שריפת הספרים נעשתה בפיקוחו של שר התעמולה גבלס שאמר "יהודי יכול לחשוב רק באופן יהודי. כשהוא כותב בגרמנית הוא משקר".
- היינה: "במקום שבו שורפים ספרים ישרפו לבסוף גם בני אדם" (1821).

חוקי נירנברג (1935)

ב-15 בספטמבר 1935 חלה החמרה נוספת במצבם של יהודי/ות גרמניה עם פרסום חוקי הגזע בעיר נירנברג בגרמניה:

• **"חוק אזרחות הרייך"** - החוק שקובע שאזרח הרייך הוא רק נתין המדינה

בעל דם גרמני או בעל דם קרוב לו, המוכיח על ידי התנהגותו שהוא נכון וראוי לשרת בנאמנות את העם הגרמני והרייך. רק לאזרח גרמני יהיו הזכויות הפוליטיות המלאות.

• **"החוק להגנת הדם הגרמני והכבוד הגרמני"** - נועד להבטיח את ההפרדה

בין היהודים והיהודיות לבין הגרמנים והגרמניות כדי לשמור על טוהר הדם הגרמני. החוק אפשר לנאצים לחדור לחיי הפרט כדי לאכוף אותו. החוק אסר נישואין בין יהודים והיהודיות לגרמנים וגרמניות ולכן זוגות מעורבים רבים נאלצו להיפרד.

חוקי נירנברג (1935)

ב- 14 בנובמבר 1935 פורסמה "התקנה לחוק האזרחות" שהבהירה

מיהו יהודי בעייני הנאצים אשר קבעה כי:

- יהודי/ה הוא מי שמוצאו לפחות שלושה סבים שהם יהודים גמורים לפי גזעם.
- יהודי/ה הוא מי שמוצאו משני סבים יהודים מלאים אשר בעת פרסום החוק השתייך לקהילה היהודית, הצטרף אליה אחר כך או היה נשוי ליהודי או יהודיה.
- יהודי/ה הוא גם מי שהוא יהודי או יהודיה למחצה או לרביע שהמירו את דתם, אך סביהם או הוריהם השתייכו לקהילה היהודית.

שנת 1938 כשנת מפנה

אריזציה

בסוף שנת 1937 הואץ תהליך האריזציה - העברת בתי עסק ומפעלים יהודיים לידיים גרמניות.

גרוש יהודים/ות

באוקטובר 1938 גורשו כ- 17,000 יהודים/ות יוצאי/ות פולין מגרמניה לפולין. אלו גורשו אל תחנת הגבול הפולני זבונשיין ונותקו בשטח חסרי כל. פולין התעכבה בקליטתם של המגורשים/ות.

שנת 1938 כשנת מפנה

תקנות וצווים

- היהודים/ות חויבו לצרף את השם ישראל/שרה לשמותיהם, וכן סומנו דרכניהם/ן באות נ.
- בקיץ שנת 1938 נשלחו למחנות ריכוז יותר מאלפיים יהודים/ות שנשפטו על דברים פשוטים.
- הופסקו כליל לימודי יהודים/ות בבתי הספר הגרמניים.
- בוטלה פעילות של מפלגות והתאגדויות יהודיות.
- נאסר על החזקה ברישיון נהיגה.
- הורחב איסור הכניסה למקומות ציבוריים.
- צעדים אלו היו למעשה דחיקה סופית של היהודים/ות אל מחוץ לחברה הגרמנית. עם סיפוחה של אוסטריה בשנה זו, החלו תקנות אלו גם שם. הממשל הגרמני באוסטריה פתח במדיניות של השפלות ושל פגיעות ביהודי אוסטריה.

ליל הבדולח

- ב-7 בנובמבר 1938 החליט הרשל גרינשפן, צעיר יהודי, להתנקש בשגריר הנאצי בפריז כפעולת תגמול על הגירוש של הוריו לפולין. השגריר לא נפגע בהתנקשות אך יועץ השגרירות נהרג והיטלר וגבלס ראו בכך הזדמנות להורות על ביצוע פרעות ביהודים/ות.
- יומיים לאחר מכם, בלילה שבין ה-9 ל-10 בנובמבר 1938, החל פוגרום ביהודי/ות גרמניה.
- במהלך הפוגרום:
 - נרצחו 91 יהודים/ות.
 - 400 בתי הכנסת ובתי הקברות חוללו.
 - כ- 7,500 מבנים ובתי עסק של יהודים/ות ניזוקו וחלונותיהם/ות נופצו.
 - סחורות הושלחו אל הריחוב ודירות רבות הושחתו ונהרסו.
 - יהודים/ות, ביניהם/ן ילדים/ות וקשישים/ות הוכו ועברו התעללות.
 - 30,000 יהודים/ות נשלחו למחנות ריכוז ועונו.
- רסיסי הזכוכיות הרבים הקנו לפוגרום זה את השם "ליל הבדולח".

ליל הבדולח

ליל הבדולח

תוצאות הפרעות ומשמעותן:

- הגרמנים/ות, ברעיונו של גבלס, הטילו על היהודים/ות את שיקום העסקים שנפגעו ואת תשלום דמי הביטוח. הקהילה היהודית נדרשה לשלם לממשלת גרמניה מיליארד מרק כפיצוי על הנזקים.
- תשתית הקהילה היהודית ברמניה נהרסה.
- לאחר אירועי ליל הבדולח, נאסרה כניסת יהודים/ות לתיאטראות, מוזיאונים, בתי קולנוע, מתקני ספורט, קרנות רכבת מסוימים, בתי חולים ועוד.
- יהודים/ות רבים/ות בגרמניה הגיעו לתובנה כי אינם/ן יכולים/ות לחיות עוד בביטחון, וכי מצבם/ן ילך ויחמיר, לכן קרוב ל- 70,000 היגרו בעקבות אירועי ליל הבדולח אל מחוץ לגבולות המדינה.
- מחלקה מיוחדת בגסטאפו, שבראשה עמד אדולף אייכמן הייתה אחראית לעידוד הגירת היהודים/ות מגרמניה.